

Etnoekipa

W DZIAŁANIU

Scenariusz zajęć do publikacji
"WYPRAWY Z ETNOEKIPĄ.
Poznaj dawną wieś".

Autorki: Iwetta Sochor, Aneta Sztolc

TEMAT ZAJĘĆ: „Mądrość w słowach: odkrywanie przysłów i powiedzeń”.

GRUPA:

klasy IV–VI

CZAS:

45 min.

CELE OPERACYJNE:

Uczeń zna/wie:

- jaką rolę spełniają przysłowia,
- zna Etnoekipę i jej członków.

Uczeń potrafi:

- współpracować w grupie,
- wyciągnąć wnioski na temat roli przysłów,
- osadzić przysłowie w odpowiednim kontekście,
- szanować wypowiedzi innych.

Uczeń rozumie:

- czym są przysłowia i powiedzenia,
- rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne.

METODY:

- podająca,
- pogadanka,
- burza mózgów,
- praktyczna.

ŚRODKI:

- komputer, drukarka,
- karty pracy dla uczniów,
- prezentacja multimedialna,
- stoper/ minutnik,
- tablica interaktywna/ rzutnik.

POWIĄZANIA Z OBOWIĄZUJĄCĄ PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO:

WYMAGANIA OGÓLNE

- okazywanie szacunku innym ludziom, docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec siebie;

JĘZYK POLSKI

Uczeń:

- rozwija ciekawość świata, motywację do poznawania kultury własnego regionu oraz dziedzictwa narodowego;
- poznaje podstawowe pojęcia oraz terminy służące do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Uczeń:

- powiększa treść własnej tożsamości lokalnej, regionalnej, etnicznej i obywatelskiej;

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. 10'
 - Nauczyciel rozpoczyna zajęcia od rozdania uczniom pociętych kartek z testem uważności (zał. 1) – każdy uczeń powinien mieć swój fragment (jeżeli kartek jest więcej, niż uczniów, wówczas rozdajemy podwójnie – wszystkie kartki muszą być u uczniów).
 - Uczniowie czytają swój fragment w ciszy, gdy wszyscy są gotowi, nauczyciel wypowiada hasło: START.
 - Test uważności rozpoczyna uczeń, wg instrukcji testu, po nim kolejni odczytują swoje fragmenty.
2. 5'
 - Po zakończeniu testu uczniowie dowiedzą się, co będzie tematem zajęć, poznają także członków Etnoekipy. Prowadzący zajęcia wypowiada lub odczytuje krótką notatkę na temat przysłów i powiedzeń (zał. 2).
 - „Wiedzą sąsiedzi, jak kto siedzi” – nauczyciel prosi, by uczniowie dobrali się w pary, lub trójki (w zależności od liczby dzieci w klasie – nikt nie może zostać sam) – najlepiej dobrać się „po sąsiedzku”.
 - Każda para lub trójka krótko dyskutuje, jakie przysłowia są im znane, jednocześnie ustalając ich znaczenie.
 - Prowadzący zajęcia rozdaje uczniom karty pracy (zał. 3).
3. 5'
 - Uczniowie w parach/trójkach rozwiązują zadanie 1 z karty pracy. Dzieci wymieniają się spostrzeżeniami, propozycjami – dyskutują.
 - Aby odmierzyć czas na wykonanie zadania możesz włączyć minutnik (5 min) lub skorzystać z zegara umieszczonego w prezentacji multimedialnej.
 - Po upływie wskazanego czasu każda grupa po kolei odczytuje swoje propozycje przysłów i sprawdza z nauczycielem ich poprawność.
4. 15'
 - Nauczyciel dzieli klasę na 2 drużyny, ponieważ czas na trochę ruchu.
 - Zabawa – “POKAŻ PRZYSŁOWIE” czyli kalambury.
 - Każda grupa na przemian typuje ze swojej drużyny zawodnika, który będzie pokazywał lub rysował dane przysłowie, jego drużyna ma za zadanie w czasie 1 min odgadnąć jego treść (możesz włączyć minutnik – 1 min, lub skorzystać z zegara w prezentacji multimedialnej).
 - Przysłowia do gry – zał. 4.
5. 5'
 - Czas na zadanie nr 2 i nr 3 z karty pracy.
 - Uczniowie pracują samodzielnie, a następnie konsultują ze sobą i z nauczycielem poprawność wykonania zadania.
 - W tych zadaniach uczniowie sprawdzają znajomość przysłów i powiedzeń.
6. 5'
 - Podsumowanie zajęć: uczniowie rozwiązują rebus, czyli zadanie nr 4 z karty pracy.
 - Jeśli uczniowie mogą zeskanować kod QR, robią to w szkole, jeśli nie, nauczyciel pokazuje im wiadomość od Bazyla – zał. 5.

LINK i KOD do filmu instruktażowego:

<https://www.youtube.com/watch?v=HjwHELOpT8w>

MATERIAŁ DLA NAUCZYCIELA

Wytnij wszystkie paski, rozdaj uczniom, dobrze, żebyś miał też egzemplarz dla siebie, by śledzić przebieg gry. Zdjęcia Etnoekipy rozetnij i połóż na biurku. Przypomnij uczniom, że muszą się bardzo uważnie słuchać.

Kiedy nauczyciel powie START, stań obok tablicy i powiedz: Dziś wyruszamy na wyprawę z ETNOEKIPĄ!
 Kiedy usłyszysz, że ktoś mówi: „Dziś wyruszamy na wyprawę z Etnoekipą”, stań na krześle i powiedz: W Etnoekipie są cztery postacie!
Kiedy zobaczysz, że ktoś stoi na krześle i mówi: „W Etnoekipie są cztery postacie”, podejdź do tablicy i napisz drukowane litery B, CH, B, B.
Kiedy zobaczysz, że ktoś pisze na tablicy litery B, CH, B, B – podejdź do tablicy i powiedz: Nasi bohaterowie to: Bazyl, Chmuri, Buczka i Bebok.
Kiedy usłyszysz zdanie: „Nasi Bohaterowie to Bazyl, Chmuri, Buczka i Bebok” – podejdź do biurka i wyszukaj zdjęcie Bazyla, pokaż wszystkim i powiedz: Bazyl wygląda tak!
Kiedy zobaczysz, że ktoś przy biurku pokazuje zdjęcie Bazyla i mówi: „Bazyl wygląda tak” – wstań i powiedz: Bazyl to pocieszny Bazyliszek z Krakowa, jest ciekawy świata i uwielbia okulary!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Bazyl to pocieszny Bazyliszek z Krakowa, jest ciekawy świata i uwielbia okulary!” – podejdź do biurka, wyszukaj zdjęcie Chmuri i powiedz: Chmuri wygląda tak!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Chmuri wygląda tak” – wstań i powiedz: Jest marzycielką i uwielbia przysłowia!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Jest marzycielką i uwielbia przysłowia” – podejdź do biurka, wyszukaj zdjęcie Buczki i powiedz: Oto Buczka, nasza trzecia bohaterka!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Oto Buczka, nasza trzecia bohaterka” – wstań i powiedz: Jest leśnym skrzatem, bardzo ciekawym świata!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Jest leśnym skrzatem, bardzo ciekawym świata” – podejdź do biurka, wyszukaj zdjęcie Beboka i powiedz: A to najmłodsza postać, Bebok, dla przyjaciół Bebe!
Kiedy usłyszysz zdanie: „A to najmłodsza postać – Bebok – dla przyjaciół Bebe” – wejdź pod ławkę i powiedz głośno: Kiedyś dzieci tak się go bały, że chowały się po kątach.
Kiedy usłyszysz zdanie: „Kiedyś dzieci tak się go bały, że chowały się po kątach” – podejdź do drzwi, uchyl je, zerknij co jest na korytarzu, wróć i powiedz: Nie ma tutaj żadnych Beboków, możemy wracać do lekcji!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Nie ma tutaj żadnych Beboków, możemy wracać do lekcji!” – stań na krześle i powiedz donośnym głosem: Przysłowia są mądrością narodów!
Kiedy usłyszysz zdanie: „Przysłowia są mądrością narodów!” – zapytaj kolegów: A wiecie skąd się wywodzą?

Kiedy usłyszysz zdanie: „A wiecie skąd się wywodzą?” – wstań i odpowiedz: przysłowia wywodzą się z tradycji, historii lub literatury.
Kiedy usłyszysz zdanie: „Przysłowia wywodzą się z tradycji, historii lub literatury” – podejdź do tablicy, narysuj mózg lub ludzika, który myśli i powiedz: zawierają w swojej treści ważną myśl lub przesłanie do zapamiętania.
Kiedy zobaczysz, że ktoś rysuje na tablicy mózg lub myślącego ludzika i wypowiada słowa: „Zawierają w swojej treści ważną myśl lub przesłanie do zapamiętania” – stań na krześle i powiedz: Warto je znać i przekazywać kolejnym pokoleniom, bo są częścią naszej kultury.
Kiedy zobaczysz, że ktoś stoi na krześle i wypowiada słowa: „Warto je znać i przekazywać kolejnym pokoleniom, bo są częścią naszej kultury” – powiedz: HALO – Co ma piernik do wiatraka?
Kiedy usłyszysz, że ktoś mówi: „HALO – Co ma piernik do wiatraka?” – odpowiedz spokojnie: to powiedzenie mówi o dwóch różnych sprawach, które nie mają ze sobą nic wspólnego.
Kiedy usłyszysz, że ktoś mówi: „To powiedzenie mówi o dwóch różnych sprawach, które nie mają ze sobą nic wspólnego” – zapytaj: a co w takim razie znaczy powiedzenie – Uderz w stół, a nożyce się odezwą?
Kiedy usłyszysz, że ktoś mówi: „A co w takim razie znaczy powiedzenie – Uderz w stół, a nożyce się odezwą?” – wstań i powiedz: Powiedzenie mówi o tym, że osoby odczuwające winę, reagują nawet wtedy, gdy to o czym mowa, nie odnosi się do nich.
Kiedy zobaczysz, że ktoś stoi i mówi: „Powiedzenie mówi o tym, że osoby odczuwające winę, reagują nawet wtedy, gdy to o czym mowa, nie odnosi się do nich” – podejdź do tablicy, zmaż wszystkie rysunki, narysuj rybę i powiedz: Ja kiedyś słyszałem/ am takie przysłowie – Na bezrybiu...
Kiedy zobaczysz, że ktoś zmazuje tablicę, rysuje na niej rybę i wypowiada zdanie: „Ja kiedyś słyszałem/ am takie przysłowie – Na bezrybiu...” – wstań, podskocz 3 razy i powiedz: Na bezrybiu i rak ryba.
Kiedy zobaczysz, że ktoś podskakuje 3 razy i wypowiada zdanie: „Na bezrybiu i rak ryba” – wstań i przejdź się po klasie mówiąc: To przysłowie mówi o sytuacji, w której nie dostajemy tego, czego chcemy i musimy się zadowolić mniej wartościowym produktem.
Kiedy zobaczysz, że ktoś chodzi po klasie i mówi: „To przysłowie mówi o sytuacji, w której nie dostajemy tego, czego chcemy i musimy się zadowolić mniej wartościowym produktem” – wejdź na ławkę i powiedz: Wyruszamy na Etnowyprawę szlakiem polskich przysłów.
Kiedy zobaczysz, że ktoś stoi na ławce i mówi: „Wyruszamy na Etnowyprawę szlakiem polskich przysłów” – wstań i zapytaj: A co to jest właściwie etnografia?
Kiedy zobaczysz, że ktoś wstał i pyta: „A co to jest właściwie etnografia?” – odpowiedz: To dyscyplina naukowa zajmująca się analizą kultur ludowych różnych społeczności i grup etnicznych.
Kiedy usłyszysz, że ktoś mówi: „To dyscyplina naukowa zajmująca się analizą kultur ludowych różnych społeczności i grup etnicznych” – podejdź do tablicy i zmaż wszystko. Następnie napisz dużymi literami ETNOGRAFIA.
Kiedy zobaczysz, że ktoś pisze na tablicy słowo ETNOGRAFIA: podejdź do tablicy i dopisz jak w działaniu matematycznym = NAUKA + ZABAWA /Powinno powstać hasło: ETNOGRAFIA = NAUKA + ZABAWA/

Chmurnica
(Chmuri)

Bazyl

Bebok
(Bebe)

Buczka

MATERIAŁ DLA NAUCZycIELA

Tekst do przeczytania

Przysłowia to sformułowania, które wyrażają uniwersalne, ogólne treści. Zawiera myśl przewodnią, którą jest wskazówka lub przestroga, zaczerpnięta z literatury czy podań ludowych. Powiedzenie zawiera w sobie morał.

Ludowe powiedzenia i przysłowia były niezwykle istotne z punktu widzenia tradycji i edukacji.

Kiedyś umiejętność czytania i pisanie nie była tak powszechna, jak dziś. A wiedzę trzeba było zdobywać. Należało uczyć się, jak działa świat, co jest dobre, a co złe – do tego potrzebne były przysłowia i powiedzenia.

Przysłowia nie tylko umożliwiają nam logiczne myślenie i wyciąganie wniosków, ale także pozwalają zgłębić kulturę narodową i są przydatne w codziennym życiu oraz relacjach międzyludzkich.

Prezentacja multimedialna zawiera zegary (1 min, 5 min) oraz bonus – interaktywną grę planszową.

<https://view.genial.ly/6626cf77f1e6d80014571864>

ROZWIĄZANIA ZADAŃ Z KARTY PRACY
Zadanie 1

- Co się odwlecze, to nie uciecze.
- Raz na wozie, raz pod wozem.
- Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.

Zadanie 2

- Głową muru nie przebijesz.
- Szczęśliwi czasu nie liczą.
- Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.

Zadanie 3

Na bezrybiu i rak ryba.	Powiedzenie odnoszące się do osób ukrywających jakieś przewinienie lub mających coś na sumieniu, a które w określonej sytuacji dostrzegają, że inni o tym wiedzą.
Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą.	Powiedzenie oznaczające, że jakaś cecha charakteru lub talent zostały odziedziczone po przodkach.
Cisza jak makiem zasiał.	W języku potocznym powiedzenie to odnosi się do niespodziewanego zdarzenia, czegoś dziejącego się nagle.
Wyssane z mlekiem matki.	To porównanie oznacza brak jakichkolwiek dźwięków i odgłosów.
Ni z gruszki, ni z pietruszki.	Przysłowie mówiące o sytuacji, kiedy nie dostajemy tego, czego oczekujemy. Wówczas musimy się zadowolić czymś innym, dostępnym w danej chwili.
Uderz w stół, a nożyce się odezwą.	Przysłowie o charakterze przestrogi, które zwraca uwagę na to, że każdemu działaniu (zwłaszcza trudnemu) towarzyszą negatywne konsekwencje.

Zadanie 4

Szczęśliwy dom, gdzie pająki są.

KARTA PRACY DLA UCZNIA

1. Na podstawie opisów sytuacji pomóż Buczce dopasować odpowiednie przysłowie.

- Olga od kilku dni miała bałagan w pokoju. W poniedziałek zostawiła na kanapie rozrzucone ubrania. Obiecała mamie, że je posprząta. Kolejnego dnia, była na wycieczce szkolnej, więc nie miała czasu, żeby to zrobić. W czwartek po szkole do Olgi przychodziły koleżanki, więc ostatecznie i tak musiała posprzątać.

Co się ...

- Jacek ze swoją drużyną piłkarską brał udział w turnieju. Po pierwszym przegranym meczu, chcieli zrezygnować i wrócić do domu. Po namowach trenera postanowili wrócić na murawę i szczęśliwie wygrali kolejny mecz. Trzecie starcie znów okazało się dla chłopców pechowe, jednak przekonali się, że w życiu bywa różnie.

Raz ...

- Pani Jola poprosiła swoich uczniów, by przygotowali stoisko z wypiekami na szkolny kiermasz charytatywny. Zgłosiła się szóstka dzieci, które wyraziły chęć do pracy. Trzeba było przynieść stoły, wyprasować obrusy, zaparzyć herbatę i przygotować ciasto. Niestety dzieci zapomnieli ze sobą porozmawiać i podzielić się pracą, a nazajutrz każde z nich przygotowało termos z herbatą, pozostałych czynności nie zrobił nikt.

Gdzie ...

2. Bebok oglądał telewizję i zauważył reklamy inspirowane przysłowiami. Jak myślisz, którymi? Skreśl błędne słowa i zapisz poprawne.

Głowa
 bólu nie przebijesz

**SZCZĘŚLIWI KLUSEK
 NIE LICZA.**

**CZEGO OCZY NIE WIDZĄ
 TO KAMERA
 ZOBACZY**

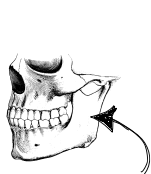

3. Połącz ulubione przysłowia Chmurnicy z wyjaśnieniem.

Na bezrybiu i rak ryba.	Powiedzenie odnoszące się do osób ukrywających jakieś przewinienie lub mających coś na sumieniu, a które w określonej sytuacji dostrzegają, że inni o tym wiedzą.
Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą.	Powiedzenie oznaczające, że jakaś cecha charakteru lub talent zostały odziedziczone po przodkach.
Cisza jak makiem zasiał.	W języku potocznym powiedzenie to odnosi się do niespodziewanego zdarzenia, czegoś dziejącego się nagle.
Wyssane z mlekiem matki.	To porównanie oznacza brak jakichkolwiek dźwięków i odgłosów.
Ni z gruszki, ni z pietruszki.	Przysłowie mówiące o sytuacji, kiedy nie dostajemy tego, czego oczekujemy. Wówczas musimy się zadowolić czymś innym, dostępnym w danej chwili.
Uderz w stół, a nożyce się odezwą.	Przysłowie o charakterze przestrogi, które zwraca uwagę na to, że każdemu działaniu (zwłaszcza trudnemu) towarzyszą negatywne konsekwencje.

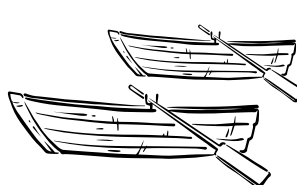
4. Rozwiąż rebus Bazyla. Po wykonaniu zadania zeskanuj kod QR.

~~ka~~

ki=y

ło=g

sq.

POKAŹ PRZYSŁOWIE

Co ma piernik do wiatraka?	✂	Póty dzban wodę nosi, póki mu się ucho nie urwie.
✂	Uderz w stół, a nożyce się odezwą.	Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
Gdyby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała.		Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje.
Cisza, jak makiem zasiał.		Na bezrybiu i rak ryba.
Kto ma pszczoły, ma świat wesoły.		Szczęśliwy dom, gdzie pająki są.

GRATULUJĘ!

Udowodniłaś/eś dziś, że polskie przysłowia
i powiedzenia nie są Ci obce.

Świetnie współpracowaliście od samego początku.
Chciałbym opowiedzieć coś na koniec.

Pająki z naszego rebusu to nie pajęczaki,
o których zapewne myślisz.

Dawniej wierzono, że słoma ma magiczne właściwości, zapewnia
dobrobyt i potrafi wypędzić z chałupy złe demony.

Pająk był przestrzenną, barwną konstrukcją zawieszaną pod sufitem.
Ozdobę tę przygotowywało się tradycyjnie z okazji świąt
wielkanocnych.

Wykonywało się go ze słomy i kolorowych ozdób (bibuły, gałązek,
cukierków).

Może wykonasz taką ozdobę do swojego domu?
W końcu...

*... szczęśliwy dom,
gdzie pająki są.*

Film instruktażowy: pająk

<https://www.youtube.com/watch?v=HjwHELOpT8w>

GRA PLANSZOWA – ZASADY GRY

- Gra dla 4 graczy/drużyn.
- Ruch po planszy należy wykonać po rzucie kostką.
- Każdy gracz/drużyna wybiera jedną postać z ETNOEKIPY, która będzie wędrowała po planszy.
- Zwycięża gracz/drużyna, która jako pierwsza dotrze do mety.
- Jeśli gracz/drużyna zatrzyma się na kamieniu z gwiazdką– należy wykonać dodatkowe zadanie.

Do gry potrzebna jest kostka.

Pionki do gry:

ODPOWIEDZI

1. Co ma piernik do wiatraka?
2. Cisza jak makiem zasiał.
3. Gość w dom, Bóg w dom – jest pewnego rodzaju nakazem gościnności, gdyż przypomina, że każdy gość powinien być przyjmowany serdecznie i z szacunkiem.
4. Ni z gruszki, ni z pietruszki – jako określenie czegoś niespodziewanego, bez uprzedzenia.
5. Kto ma pszczoły, ma świat wesoly.
6. Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje – ten, kto dużo mówi, nie zawsze dużo robi.
7. Potrzeba matką wynalazków.
8. Dobrać się, jak w korcu maku.
9. BONUS – *Przesuwasz się o 3 pola do przodu.*
10. STRATA – *Cofasz się o 2 pola.*

ETNO EKIPA

META

START

1. Powiedzenie o dwóch różnych sprawach, które nie mają ze sobą nic wspólnego.	2. To porównanie oznacza brak jakichkolwiek dźwięków i odgłosów.
3. Gość w dom, Bóg w dom. Wyjaśnij, na czym polega to przysłowie.	4. Co oznacza powiedzenie: Ni z gruszki, ni z pietruszki?
5. Przysłowie podkreślające, że zajmowanie się pszczołami przynosi satysfakcję i radość.	6. Wyjaśnij przysłowie: Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje.
7. Przysłowie odnoszące się do trudnej sytuacji, w której trzeba wykazać się kreatywnością.	8. Powiedzenie określające stan dopasowania się do siebie dwóch lub więcej osób, które tworzą zgrany zespół.
9. Przesuwasz się o 3 pola do przodu.	10. Cofasz się o 2 pola.